

BULUTLI HISOBLASH TEXNOLOGIYALARINING IQTISODIYOTDA TURGAN O`RNI

Naimova Nargiza Akbarovna

Osiyo xalqaro universiteti "Iqtisodiyot" kafedrası o'qituvchisi

ARTICLE INFO.

Kalit soʻzlar: bulutli texnologiyalar, Prezident qarori, bulutli hisoblash, IaaS, PaaS, SaaS, ilovalar, serverlar, internet tarmogʻi, axborot texnologiyalar.

Annotatsiya

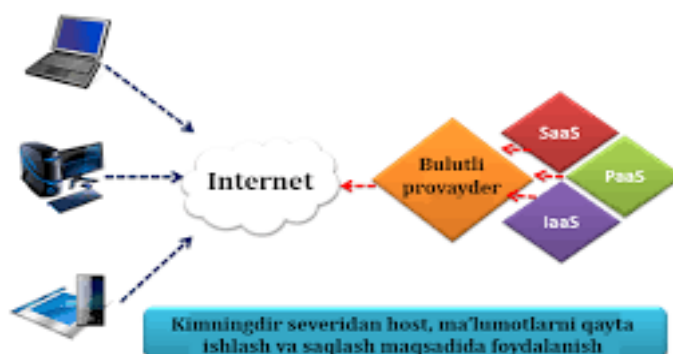
Hozirgi axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan zamonda bulutli texnologiyalarning ahamiyati kengayib bormoqda. Ushbu maqolada bulutli hisoblash tizimining xususiyati hamda uning turlari, shuningdek, idora va tashkilotlarda ishlatish afzalliklari toʻgʻrisida fikr yuritilgan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2023 LWAB.

Kirish: XX asrning oxirlarida bulutli texnologiyalarning rivojlanishi internetning jamiyatimizga kirib kelishiga asos boʻldi. Bu esa oʻz oʻrnida yetakchi sohalardan biriga aylanishiga hamda insonlarning kasbiy faoliyati samaradorligini oshirishi bilan birga ularning turmushini yengillashtirib, hayot tarzining ajralmas qismiga aylandi.

Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan 2022-yil 28-yanvarda qabul qilingan "2022-2026-yillarda moʻljallangan yangi Oʻzbekistonning taraqqiyot strategiyasi" dagi PF-60-sonli farmonida yaqin 4 yil ichida Oʻzbekistonda amalga oshirilishi zarur boʻlgan islohotlarni oʻz ichiga qamrab olib, unda raqamli iqtisodiyot (cloud computing) ni 517trategic ahamiyat ega ekanligi taʼkidlanib, iqtisodiyotimizning muhim drayveriga aylantirish koʻzda tutilgan. Sohaga oid mazkur qonunchilik hujjatlarining qabul qilinishi, mamlakatimizda bulutli texnologiyalarning yanada rivojlanib, yangi bosqichga KOʻtarilishiga shubhasiz turtki Boʻlishiga sabab boʻladi.

Bulut nima?

Bulutli hisoblash (cloud computing) deganda, bulut xizmatlari tomonidan boshqariladigan masofaviy maʼlumotlar markazida joylashgan ilovalar, serverlar, maʼlumotlarni saqlash, ishlab chiqish vositalari,

tarmoq imkoniyatlari va boshqalarga Internet orqali talab bo'yicha bulutli xizmatlarga kiradigan provayder tushuniladi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida jahon bozoridagi yirik, o'rta va kichik biznes sub'ektlari o'zlarining masofadan ham boshqarsa bo'ladigan vazifalarini maksimal darajada raqamli texnologiyalar, xususan bulutli hisoblash texnologiyalariga o'tkazayotgan ekan, bu jarayonda albatta ularning tijoriy yoki kompaniya siri bo'lmish ma'lumotlarning himoyalanganligi muhim ahamiyatga ega.

Bulutli hisoblash texnologiyalari sohasida faoliyat yurituvchi provayder IT kompaniyalar ham o'z o'rnida o'zlari taklif etayotgan xizmatlarning raqobatbardoshligi va xaridorgir bo'lishi uchun uning xavfsizligini maksimal darajada ta'minlaydilar.

Bulutli hisoblashning turlari

Ommaviy bulut. Infratuzilma bulutli hisoblash xizmatlaridan keng omma foydalanish imkoniyatiga ega

Xususiy bulut. Infratuzilma bulutli hisoblashni tadbiiq etishda yagona tashkilot doirasida foydalaniladi.

Gibrid bulut. Infratuzilma tarqatish modellarini barchasini o'z ichiga oladi (xususiy, jamoaviy ommaviy).

Jamoaviy bulut. Infratuzilmada bulutli hisoblashdan faqatgina tashkilotning alohida bir jamoasi (bo'lim) foydalanishi mumkin.

Bulutli hisoblash xizmatlarining turlari

IaaS (Infratuzilma ko'rinishidagi xizmat)- O'zaro aloqaga kirishish, xavfsizlik va tizimli boshqaruvni ta'minlaydi.

PaaS (Platforma ko'rinishidagi xizmat) – Ilovalar yaratish, xabar almashinuvi va o'zaro aloqa qilishni yo'lga qo'yadi.

SaaS (Dasturiy ta'minot ko'rinishidagi xizmat)- Dasturlash tillarining onlayn ko'rinishi, shuningdek, turli kichik dasturiy vositalarva ilovalar yaratish xizmatlarini taqdim etadi.

Yuqorida keltirigan bulutli xizmatlarning uchta eng keng tarqalgan modellari bo'lib, ayniqsa, rivojlangan davlatlarda tashkilot va korxonalar uchun ulardan foydalanish shunchaki oddiy holatga aylangan.

Bulutli xizmatlar kompaniyalari

Hozirgi kunga kelib, o'zining bulutli xizmatlarini taqdim etib kelayotgan jahonning yirik kompaniyalari sirasiga **Google (Google Drive)**, **Yandex (Yandex disk)**, **Microsoft (OneDrive)**, **Apple (iCloud)**, **Dropboxinc**, **Oracle**, **Alibaba Cloud**, **Cisco Meraki**, **DigitalOcean** kabilar kiradi.

Bulutli hisoblashning afzalliklari quyidagilardan iborat:

- IT xarajatlarini kamaytirish;
- Tizimli ishlash hamda vaqtni tejash;
- Ishlash hajmini osonroq va tejamliroq qilish.

Shuni aytib o'tish joizki, hozirgi kunga kelib ma'lumotlarni saqlash uchun qimmatbaho kompyuter va qurilmalarni sotib olishga ehtiyoj kamaydi, chunki barcha ma'lumotlar bulutda saqlanadi. Idora va tashkilotlarda bulutli texnologiyalar masofadan turib boshqarish natijasida kompyuter xotirasida juda ko'p bo'sh joy qolishiga olib keladi. Bu esa o'z o'rnida kompyuterlarda har yili texnik xizmat ko'rsatish muammolarining kamayib boradi. Bulutli texnologiyalarda ma'lumotlarni saqlash uchun hech qanday cheklov mavjud emas hamda bunday xizmatlar hajmi millionlab gigabaytni tashkil qilib unda dasturlar doimiy ravishda yangilanib boradi, shuningdek, bulutlardan har qanday operatsion tizimda foydalanish imkoniyatini beradigan dasturlarga kirish veb-brauzerlar orqali amalga oshirilishi mumkin.

Xulosa Shu o'rnida aytib o'tish joizki, O'zbekistonda ham bulutli hisoblash va bulutli texnologiyalarni keng tadbiiq etish orqali ko'plab tashkilotlar va xizmatlar tomonidan tez fursatda foydalanilishi mumkin bo'lgan IT kompaniyalarini tashkil etish maqsadga muvofiq. Bulutli texnologiyalarning mamlakatimizning har qanday sohada foydalanilishi ma'lumotlarni qayta ishlash jarayoni samaradorligini oshirish bilan birga uni amalga oshirish uchun har qanday xarajatlarni kamaytirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Халилов, Б. Б., & Курбанов, Ф. Г. (2020). Важность подготовки кадров в экономике. Вопросы науки и образования, (6 (90)), 12-14.
2. Bakhodirovich, K. B. (2023). International accounting models and their characteristics in the conditions of innovative economy. Zien Journal of Social Sciences and Humanities, 21, 56-60.
3. Bakhodirovich, K. B. (2023). CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF IMPROVING ACCOUNTING IN SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP. IMRAS, 6(6), 161-165.
4. Alisher Khudoynazarovich Shadiyev. (2023). FUNCTIONS, METHODS, MANAGEMENT DECISIONS AND SOCIAL FACTORS OF EDUCATIONAL MANAGEMENT. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(9), 87-93.
5. Shadiyev, A. (2022). EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF SINGAPORE TOURISM IN UZBEKISTAN. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz), 23(23). извлечено от http://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8100
6. Shadiyev, A. K. (2021). Development and organization catering service in hospitality. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(5), 381-387.
7. Явмутов, Д. Ш. & Рахманкулова, Н. О. (2021). Бухоро Вилоятида Кичик Саноат Зоналарининг Ривожланиши. BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI, 1(2), 10-13.
8. Таирова, М. М. Аминова, Н. Б. & Рахманкулова, Н. О. (2020). Стратегия развития управления цепями поставок в обрабатывающей промышленности. International scientific review, (LXXI), 56-58.
9. Abdulloev, A. J., & Rakhmankulova, N. O. THEORETICAL ASPECTS OF THE INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP CONCEPT.

10. Bazarova, M. (2023). EFFECTIVENESS OF USING PR-ADVERTISING SERVICES IN THE PROCESS OF PRODUCT DELIVERY ON THE EXAMPLE OF BUKHARA REGION. *Modern Science and Research*, 2(10), 798–804.
11. Supieвна, B. M. (2023). USING EFFECTIVE WAYS OF CONDUCTING MARKETING RESEARCH IN INTERNATIONAL COMPANIES. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 11(6), 624-629.
12. To'rayevna, S. N. . (2023). Biznes Sohasida Xodimlarni Topish Va Tanlash Bosqichlari. *Miasto Przyszłości*, 41, 184–190.
13. Sodiqova, N. (2023). DIGITAL LABOR IN THE NEW ECONOMY. *Modern Science and Research*, 2(10), 293–300.
14. Toshov, M. (2023). PERSONNEL MANAGEMENT AND THEIR EVALUATION IN MANAGEMENT. *Modern Science and Research*, 2(10), 535–541.
15. Akbarovna, N. N. (2023). RAQAMLI IQTISODIYOTDA MOLIYA VA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING ORNI. *Gospodarka i Innowacje*. 41, 446-449.
16. Hakimovich, T. M. (2023). IQTISODIYOTDA MENEJMENTNING AHAMIYATI. *Gospodarka i Innowacje*. 41, 84-87.
17. Bahromjon, X., & Nargiza, N. . (2023). THE PROCEDURE FOR DRAWING UP FINANCIAL STATEMENTS IN JOINT-STOCK COMPANIES ON THE BASIS OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS. *Modern Science and Research*, 2(10), 805–811.
18. Алимova Ш. А., Ниёзова И. Н. Бизнес-коммуникации в системе управления промышленных структур //Academy,(1 (64)). – 2021. – С. 55-57.
19. Alimova S. O. FEATURES OF THE STRATEGIC MANAGEMENT SYSTEM OF INDUSTRIAL ENTERPRISES.
20. Jumaeva, Z. Q. "REGIONAL FEATURES OF INVESTMENT POLICY OF UZBEKISTAN." *Central Asian Problems of Modern Science and Education 2020.1* (2020): 48-55.
21. Bustonovna, D. Z. (2023). DIGITAL TECHNOLOGIES IN SHAPING THE E-COMMERCE ENVIRONMENT. *Gospodarka i Innowacje*. 41, 316-320.
22. Jumayeva, Z. (2023). THEORY OF MARKET EQUILIBRIUM, SUPPLY AND DEMAND. *Modern Science and Research*, 2(10), 740–743.
23. Ikromov, E. . . (2023). PROBLEMS IN IMPROVING THE FORECASTING OF LOCAL BUDGET REVENUES. *Modern Science and Research*, 2(10), 794–797. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/25929>
24. Alisher Khudoynazarovich Shadiyev. (2023). FUNCTIONS, METHODS, MANAGEMENT DECISIONS AND SOCIAL FACTORS OF EDUCATIONAL MANAGEMENT. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157), 1(9), 87–93.
25. Shadiyev, A. K. (2023). Stages of Development of The Digital Economy in Uzbekistan and Future Plans. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(12), 333-340.